

HÖGSTA DOMSTOLEN
Avd. 2

PROTOKOLL
2004-03-26
Föredragning
i Stockholm

Aktbil. nr
Mål nr B 712-03

**NÄRVARANDE
JUSTITIERÅD**

Munck, Lennander, Victor, Dahllöf och Lindeblad (referent)

**FÖREDRAGANDE
REVISIONSSEKRETERARE
TILLIKA
PROTOKOLLFÖRARE**

Lombach

PARTER

KLAGANDE

1. KR

2. BM

3. HS

4. MÅ

5. ÅK

6. AK

7. MK

8. BR

9. ML

	Postadress	Telefon	Expeditionstid
HÖGSTA DOMSTOLEN	Box 2066 103 12 STOCKHOLM	08-617 64 00	08.45-12.00 13.15-15.00

10. JP

11. TS

Ombud för 2-11: KR

MOTPART

Riksåklagaren

SAKEN

Förverkande

**ÖVERKLAGADE
AVGÖRANDET**

Hovrätten för Västra Sverige, avd. 6, dom den
20 januari 2003 i mål B 1260-02

Målet föredras

Högsta domstolen fattar följande

BESLUT

Högsta domstolen beslutar att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen enligt artikel 234 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och att tillställa EG-domstolen bilagda begäran därom.

Gun Lombach

Uppvisat och lämnat för expediering 2004-03-30

Johan Munck

Bilaga till	Mål nr
PROTOKOLL	B 712-03
2004-03-26	

Begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen

Frågan i målet

Målet gäller frågan om ett antal kartonger med vardera 6 flaskor vin skall förklaras förverkade enligt 16 § första stycket 1 lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen). Vinet, som kommit från Spanien, har tagits i beslag i Göteborg. Det har förts in i Sverige via Malmö utan att det anmälts till tullen. Klagandena i målet samt ytterligare ett antal personer är angivna som slutmottagare.

Av utredningen framgår att privatpersoner på en svenskspråkig dansk hemsida erbjudits att beställa vin från Spanien på postorder. Huvuddelen av partiet har beställts där. Övrigt vin har beställts direkt från producenten. Frakten av vinet har beställts av en fristående transportör genom en annan hemsida. Betalning för beställningen och transporten har erlagts till två svenska postgironummer.

Tillämpliga rättsregler

Rätten till införsel av alkohol till Sverige regleras i 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738). I paragrafens andra stycke anges i vilka fall privat införsel är tillåten. Enligt andra punkten i samma stycke är införsel av alkohol tillåten för resande som fyllt 20 år för eget eller familjens personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk.

I 2 § finns ingen bestämmelse om rätt till införsel avseende kommersiella försändelser till enskilda. Enligt 5 kap. 5 § skall Systembolaget på begäran anskaffa spritdrycker, vin eller starköl som inte hålls i lager om bolaget inte finner att det finns

hinder mot det. Av 10 kap. 10 § framgår att bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och utförsel av alkoholdrycker finns i smugglingslagen. Vin som varit föremål för brott enligt smugglingslagen skall enligt 16 § första stycket 1 nämnda lag förklaras förverkat om det inte är uppenbart oskäligt.

Målets handläggning

Göteborgs tingsrätt förklarade i dom den 3 januari 2002 i beslag taget vin förverkat. Med hänvisning till bl.a. de regler som gäller för den s.k. privatimporten fann tingsrätten att vinet olovligen förts in till Sverige.

Klagandena överklagade domen och yrkade att åklagarens yrkande om förverkande skulle ogillas och att beslaget skulle hävas. Åklagaren bestred ändring. Hovrätten för Västra Sverige noterade att EU-kommissionen den 22 oktober 2002 tillställt Sveriges regering en formell underrättelse angående vissa frågor om svensk alkohollagstiftning (ärendenummer 2000/2267) och att Sverige avgivit svarsyttrande den 16 december 2002.

Hovrätten anförde bl.a. följande. EG-domstolen konstaterade i mål 189/95, Harry Franzén, (REG 1977 s. I-5909) att artikel 37 (numera 31) i EG-fördraget inte utgjorde hinder för sådana nationella bestämmelser om ett statligt detaljhandelsmonopol för alkoholdrycker och dess funktionssätt som avsågs i begäran om förhandsavgörande (d.v.s. det svenska Systembolaget). EG-domstolen konstaterade vidare att Systembolagets kriterier och urvalsmetoder varken föreföll vara diskriminerande eller av sådant slag att de missgynnade importerade produkter. EG-domstolen övergick därefter till att undersöka om andra nationella bestämmelser, vilka inte rörde monolets funktionssätt även om de påverkade detta, var otillåtna, nämligen det förhållandet att regleringen avseende rätten att importera alkoholdrycker var förbehållen aktörer med tillverknings- och partihandelstillstånd. Domstolen konstaterade att artiklarna 30 och 36 (numera 28 och 30) utgjorde hinder för nationella bestämmelser varigenom rätten att importera alkoholdrycker var förbehållen aktörer med tillverknings- eller partihandelstillstånd på sådana villkor som

föreskrevs i den svenska lagstiftningen. EG-domstolen uttalade sig dock inte om svensk lag i övrigt avseende privatinförsel av alkohol stod i överensstämmelse med fördraget.

Hovrätten ansåg att det mot bakgrund av domen i Franzén-målet kunde konstateras att EG-domstolen har funnit att Systembolaget och dess funktionssätt står i överensstämmelse med EG-fördraget. Enligt hovrättens mening gav domen i Franzén-målet inte stöd för att EG-domstolen underkänt den svenska alkohollagens reglering i dess helhet avseende införsel av alkohol.

Hovrätten lämnade överklagandet utan bifall.

Klagandena har överklagat till Högsta domstolen och yrkar, som de får förstås, bl.a. att yrkandet om förverkande skall ogillas. Riksåklagaren bestrider klagandenas yrkanden.

Klagandena har som grund för sitt överklagande anfört bl.a. att det svenska i målet aktuella importförbudet strider mot artiklarna 28 och 30 i EG-fördraget.

Beträffande frågan om det svenska förbudet mot införsel avseende privatpersoner strider mot EG-rätten på ett sådant sätt att de svenska reglerna inte får tillämpas har Riksåklagaren i sin svarsskrivelse till Högsta domstolen anfört bl.a. följande.

I artikel 28 i EG-fördraget slås fast att kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna. Enligt artikel 30 skall innehållet i artikel 28 inte hindra sådana förbud mot eller restriktioner för bl.a. import som grundas på hänsyn till bl.a. intresset av att skydda människors hälsa och liv. Sådana förbud får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. I artikel 31 anges att statliga handelsmonopol skall anpassas så att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsmonopol föreligger mellan medlemsstaternas medborgare.

I Franzénmålet uttalade EG-domstolen att artikel 31 inte kräver att statliga handelsmonopol avskaffas. Vidare konstaterades att Systembolaget fungerar på ett sådant sätt att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsmonopol föreligger mellan medlemsstaternas medborgare. Systembolaget, som syftar till att skydda folkhälsan mot alkoholens skadeverkningar, kunde därför bibehållas.

Av domen i Franzénmålet framgår vidare att artiklarna 28 och 30 utgjorde hinder mot nationella bestämmelser varigenom rätten att importera spritdrycker, vin och starköl var förbehållen aktörer med tillverknings- eller partihandelsstillstånd på sådana villkor som föreskrevs i den svenska lagstiftningen. Detta eftersom EG-domstolen ansåg att de svenska reglerna ledde till att import av alkohol från övriga medlemsstater hindrades på grund av fördyringar i form av bl.a. skatter och avgifter för tillstånd. EG-domstolens avgörande ledde till att de aktuella skatterna och avgifterna sänktes genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2000.

Enligt Riksåklagarens uppfattning är de svenska reglerna om privatpersoners införsel ett tillåtet undantag enligt artikel 30. Av Franzéndomen framgår att syftet med den svenska alkoholpolitiken, att skydda människors hälsa från alkoholens skadeverkningar, otvivelaktigt är ett av de syften som kan göra ett undantag från artikel 28 befogat. Var och en kan genom Systembolaget för privat bruk importera vilka alkoholdrycker de önskar. Någon diskriminering av utländska tillverkare eller mellanhänder förekommer därför inte. Folkhälsoaspekten synes inte heller kunna tillgodoses genom alternativa åtgärder vilka skulle begränsa handeln i mindre utsträckning.

Skiftväxlingen mellan EU-kommissionen och Sveriges regering

I EU-kommissionens formella underrättelse till Sveriges regering den 22 oktober 2002 anføres bl.a. följande. Även om Systembolaget har beviljats detaljhandelsmonopol för försäljning av vin, starköl och spritdrycker till enskilda, utgör ett förbud för enskildas införsel av alkohol för eget bruk från andra medlemsstater en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion och strider mot artikel 28 i EG-fördraget. Ett förbud mot privat införsel av alkohol för att skydda människors hälsa mot alkoholens skadliga verkningar är inte hållbart. EG-domstolen har i Franzénmålet inte slagit fast att Sverige är berättigat att förbjuda eller förhindra privat införsel av alkohol från andra medlemsstater.

I Sveriges svarsyttrande till EU-kommissionen anføres bl.a. följande. Det finns inget förbud för enskilda att beställa alkohol från andra länder och få den transporterad till sig i Sverige. Systembolaget tillhandahåller sådan service. I Franzénmålet prövade EG-domstolen bestämmelserna om detaljhandelsmonopolet, d.v.s. Systembolaget, och dess funktionssätt mot artikel 37 i EG-fördraget (nu artikel 31). Sammanfattningsvis fann domstolen att detaljhandelsmonopolets kriterier och urvalsmetoder föreföll varken diskriminerande eller av sådant slag att de missgynnade importerade produkter. Bland de bestämmelser som EG-domstolen uttryckligen beaktade vid prövningen av Systembolagets funktionssätt i förhållande till de krav som ställts i artikel 37 (numera 31) återfinns bl.a. bestämmelserna om Systembolagets privatimport. Enligt Sveriges regering saknas anledning att anta att domstolen skulle ha avstått från att rikta invändningar mot dessa bestämmelser, om den funnit grunder för sådana invändningar.

Under tiden för målets handläggning i Högsta domstolen har EU-kommissionen den 17 oktober 2003 tillställt Sveriges regering en skrivelse med motiverat yttrande till följd av att svensk lag anses strida mot artiklarna 28 och 30 i EG-fördraget då privat import av alkohol för eget bruk till Sverige från andra medlemsländer därigenom hindras. Sverige har besvarat skrivelsen den 12 december 2003. Av Sveriges svar framgår sammanfattningsvis att den svenska regeringen anser att alkoholla-

gens bestämmelser om Systembolagets importservice och skyldighet att på begäran anskaffa alkoholdrycker som inte finns i lager i förening med de bestämmelser som förhindrar privatpersoner att själva importera alkoholdrycker utgör en reglering som rör själva monopolets funktionssätt och att en prövning av det svenska detaljhandelsmonopolets utövande av sin ensamrätt därmed bör ske mot fördragets artikel 31.

Behovet av förhandsavgörande

Mot den angivna bakgrunden har Högsta domstolen funnit det nödvändigt för att döma i saken att inhämta avgörande från EG-domstolen i frågan huruvida det svenska principiella förbudet för en privatperson att själv importera alkoholdrycker i annat fall än då han medföljer transporten som resande står i överensstämmelse med EG-fördraget.

Frågor

Högsta domstolen hemställer om förhandsavgörande beträffande följande frågor rörande tolkningen av artiklarna 28, 30 och 31 i EG-fördraget

1. Kan det anses att det nyss angivna importförbudet utgör en del i detaljhandelsmonopolets funktionssätt och att det på den grunden inte hindras av artikel 28 utan skall prövas endast enligt artikel 31?
2. Om frågan
under 1 besvaras jakande, är importförbudet i så fall förenligt med de villkor för statliga handelsmonopol som anges i artikel 31?
3. Om frågan
under 1 besvaras nekande, skall artikel 28 i EG-fördraget tolkas så, att den i princip utgör hinder för det aktuella importförbudet trots den skyldighet för Systembolaget som föreligger att på begäran anskaffa alkoholdrycker som inte finns i lager?

4. Om frågan under 3 besvaras jakande, kan ett sådant importförbud då anses befogat och proportionellt för att skydda människors hälsa och liv?

Bifogade handlingar

Kopior av samtliga handlingar i Högsta domstolens akt

Underinstansernas avgöranden

Kopior av författningstext och andra nationella handlingar vartill hänvisas i detta dokument

Kopia av Kommissionens formella underrättelse och motiverade yttrande